

Hodnocení intelektuálního kapitálu v procesu liberalizace poštovního trhu

Evaluation of Intellectual Capital in the Process of Liberalization of the Postal Market

Dalibor Gottwald – Libor Švadlenka** – Pavla Lejsková****

ABSTRAKT

Intelektuální kapitál je v současné době velmi skloňovaným termínem a to zejména s odvoláním na snahy využít jeho dostupné nástroje v procesu hodnocení konkrétních vývojových procesů na trhu. Proces liberalizace poštovního trhu je procesem, který je nutné podstoupit analýze právě z pohledu intelektuálního kapitálu, a to z důvodu, že politika řízení lidských zdrojů má kruciólní dopad na efektivní řízení jednotlivých národních poštovních operátorů. Proces liberalizace poštovního trhu nebyl dosud v žádné bližší souvislosti podstoupen takovéto analýze, a právě z toho důvodu je nutné přinést další pohled na zkoumání tohoto integračního vývoje. Každý integrační proces, který je podstoupen analýze z několika možných úhlů pohledů, je pak možné v rámci hodnocení označit za vypovídající.

Klíčová slova: Intelektuální kapitál; Lidský kapitál; Liberalizace, Národní poštovní operátor, Poštovní trh.

ABSTRACT

Intellectual capital is currently very actual topic, especially with reference to efforts to use its tools in the process of evaluating specific developmental processes in the market. The process of liberalization of the postal market is a process that must be undergo an analysis in the view of intellectual capital, because policy of human resource management has a crucial impact on the effectiveness of each national postal operators. The process of liberalization of the postal market has not been in any closer ties undergone such an analysis, and for this reason it is necessary to provide additional insight into the study of this integration development. Each integration process that is undergone analysis of several possible angles, it is possible within the evaluation described as meaningful.

* **Afiliace:** Ing. Dalibor Gottwald – Univerzita Pardubice, Dopravní fakulta Jana Pernera, Studentská 95, 532 10 Pardubice

** Doc. Ing. Libor Švadlenka, Ph.D. – Univerzita Pardubice, Dopravní fakulta Jana Pernera, Studentská 95, 532 10 Pardubice

*** Ing. Pavla Lejsková, Ph.D. – Univerzita Pardubice, Dopravní fakulta Jana Pernera, Studentská 95, 532 10 Pardubice

Affiliation: Ing. Dalibor Gottwald – University of Pardubice, Jan Perner Transport Faculty, Department of Transport Management, Marketing and Logistics, Studentská 95, 532 10 Pardubice

** Doc. Ing. Libor Švadlenka, Ph.D. – University of Pardubice, Jan Perner Transport Faculty, Department of Transport Management, Marketing and Logistics, Studentská 95, 532 10 Pardubice

*** Ing. Pavla Lejsková, Ph.D. – University of Pardubice, Jan Perner Transport Faculty, Department of Transport Management, Marketing and Logistics, Studentská 95, 532 10 Pardubice

Key words: Intellectual capital; Human capital; Liberalization; National postal provider; Postal market.

JEL classification: J24

ÚVOD

Snahy o hodnocení intelektuálního kapitálu v různých oborech národního hospodářství jsou v současné době fenomén, který naskytá mnoho prostoru pro jeho definování. Aktuální trendy hodnocení integračních procesů globalizovaného trhu jsou v poslední době čím dál častěji spojovány právě se snahou obsáhnout i problematiku intelektuálního kapitálu v rámci hodnocení konkrétních vývojových procesů, což dokládá celá řada studií (Sydler et al. 2014; Abdullah a Sofian 2012; Longo a Mura 2011; Berzkalne a Zelgalve 2014). Lidský kapitál, jako součást intelektuálního kapitálu je jedním z možných segmentů, který lze označit za vhodný kvantifikátor v rámci hodnocení turbulentního ekonomického prostředí (Edvinsson a Sullivan 1996). Proces liberalizace poštovního trhu v evropském kontextu je proces, který je v současné době dokončen (z hlediska naplnění obsahového rámce legislativních dokumentů, které tento proces definovaly), nicméně jeho hodnocení ve vazbě na efektivní řízení složek intelektuálního kapitálu v průběhu samotné liberalizace přináší nový pohled na danou problematiku, a to zejména ve snaze zefektivnění aktivit národních poštovních operátorů (NPO) na evropském poštovním trhu.

Tento článek hodnotí a analyzuje vybrané NPO (Nizozemí, Irsko, Slovinsko, Českou republiku, Slovensko a Maďarsko) v procesu liberalizace poštovního trhu. Data potřebná k analýze řešeného tématu byla agregována na dvě časová období, tj. roky 2009 a 2011, a to z důvodu vyjádření výsledků na základě nejaktuálnějších hodnot.¹ Použitá metodologie vychází z pojetí lidského kapitálu, jako jedné ze složek intelektuálního kapitálu, kterou definovali Mazouch a Fischer (2011) ve studii závislosti úrovně lidského kapitálu na individuální produktivitě práce, a to ve vztahu vývoje průměrné mzdy podle nejvyššího dosaženého vzdělání. Mazouch a Fischer také zdůrazňují, že vyjádření individuální produktivity práce je vždy otázkou volby ukazatelů, které by danou závislost potvrdily nebo vyvrátily.

Cílem článku je ověření hypotézy, zda existuje závislost mezi individuální produktivitou práce jako ukazatele lidského kapitálu a integračním vývojem procesu liberalizace poštovního trhu. V první řadě bylo nutné na základě dostupných dat vyjádřit vhodný ukazatel, který by mohl být vhodný pro samotnou analýzu procesu liberalizace poštovního trhu. Na základě údajů o průměrné mzdě zaměstnanců NPO v letech 2009 a 2011 a údajů o národní minimální mzdě jednotlivých států, v nichž NPO působí, došlo k vyjádření podílu minimální mzdy na průměrné mzdě zaměstnanců NPO (druhý krok), a to na základě potvrzené korelace sledovaných ukazatelů. Vyjádřený ukazatel o podílu národní minimální mzdy na průměrné mzdě zaměstnanců NPO nevykazoval ve sledovaných obdobích, tj. v letech 2009 a 2011 významnou korelaci. Tento výsledek byl podkladem pro potvrzení předpokladu o nejednotném vývoji individuální produktivity práce, jako zvoleného ukazatele lidského kapitálu, který byl následně podstoupen poslednímu ještě třetímu kroku v rámci hodnocení individuální produktivity práce, tj. analýze sledovaného ukazatele v návaznosti na termín liberalizace jednotlivých poštovních trhů NPO.

¹ Data pro rok 2009 vycházejí ze studie o rozvoji poštovního sektoru v období 2008 – 2010. Data pro rok 2011 vycházejí ze studie o rozvoji poštovního sektoru v období 2010 – 2013. Jednotlivé studie o rozvoji poštovního sektoru jsou předkládány Evropské komisi v tříletých časových intervalech, tzn., že v současné době nejsou k dispozici aktuálnější údaje pro analýzu trhu NPO v daném segmentu.

Obsah článku respektuje logickou výstavbu textu v procesu jeho tvorby. První kapitola obsahuje literární rešerši potřebnou pro vymezení základního teoretického rámce řešeného tématu. Druhá kapitola pojednává o samotném pojetí intelektuálního kapitálu ve vazbě na poštovní trh. Další část článku (třetí kapitola) analyzuje potřebná data pro následné vymezení ukazatele individuální produktivity práce, který je stěžejní pro samotný empirický výzkum (čtvrtá kapitola). V závěru jsou pak následně shrnuty veškeré výstupy vyplývající z obsahu článku.

Literární rešerše

Důležitost tématu intelektuálního kapitálu je demonstrována jak v české, a zejména pak v zahraniční literatuře, kde je daná problematika řešena na úrovni regionální, národní a v poslední řadě také na úrovni globální (nadnárodní). Kalecki (1975) jako jeden z prvních autorů definoval pojem intelektuální kapitál z pohledu firem (tržních subjektů), které jsou garanty intelektuálního kapitálu, a to z titulu jejich postavení na trhu práce – subjekty, které mají poskytovat práci. Stewart (1991) ve své studii vymezil intelektuální kapitál opět z pohledu firem jako nositelů intelektuálního kapitálu, jako součet všeho v dané firmě, co ji na daném trhu přináší konkurenční výhodu. Konkrétnější vymezení intelektuálního kapitálu je zřejmé v práci autorů Klein a Prusak (1994), kteří tvrdí, že intelektuální kapitál je vyjádřen tzv. intelektuálním materiálem, což jsou veškeré zdroje firmy, které byly zachyceny, formalizovány a následně prosazeny v procesu zvyšování hodnoty aktiv.

Většina současných výzkumů zabývajících se problematikou intelektuálního kapitálu vychází z pojetí, které bylo definováno ve Švédsku ve studii zabývajících se měřením znalostního kapitálu a nehmotných aktiv. Sveiby (1988) označil intelektuální kapitál souhrnně jako nástroj, tzv. neviditelné rovnováhy (The Invisible Balance Sheet), tj. všechno, co vytváří hodnotu daného podniku a zároveň nelze vyjádřit přesnými ukazateli (např. finanční toky, atp.). Sveiby vymezil nehmotný kapitál společnosti (intelektuální kapitál) ve třech úrovních – vnější struktura, organizační struktura a lidské kompetence. Edvinsoon a Sullivan (1996) rozšířil Sveibeho strukturu intelektuálního kapitálu o další rozměr, a to v kombinaci s využitím modelu Balanced ScoreCard (Kaplan a Norton). Edvinsoon a Sullivan definují tzv. statické vlastnosti poznání, kde jsou intelektuálním kapitálem označeny vynálezy, nápady, počítačové programy, patenty, atp. Stěžejní součástí jejich modelu intelektuálního kapitálu jsou také lidské zdroje, lidský kapitál, ve smyslu transformace inovací prostřednictvím lidských zdrojů do duševního vlastnictví firmy. Cílem manažerů intelektuálního kapitálu pak musí být maximální snaha o transformaci lidských zdrojů do duševního vlastnictví firmy.

Rada autorů využívá v současné době lidský kapitál, který byl definován koncem minulého století, jako nástroj k hodnocení různých integračních či vývojových tendencí. Stiglitz et al. (2009) tvrdí, že z hlediska společnosti je složité (nicméně ne nemožné) vyjádřit vliv úrovně lidského kapitálu na úroveň společnosti v porovnání s jinými státy. Barro (2001) uvádí, že pro hodnocení vlivu úrovně lidského kapitálu je vhodným ukazatelem hodnota vývoje HDP – koeficient růstu. Fischer a Mazouch (2011) kvantifikují vliv úrovně lidského kapitálu v různých oblastech, např. ve vztahu k HDP (vztah mezi růstem vzdělání a růstem HDP), ve vztahu k individuální produktivitě práce (vývoj průměrné mzdy podle nejvyššího dosaženého vzdělání), ve vztahu k souhrnné produktivitě práce (vývoje efektu složení pracovní síly). Verbič et al. (2014) zdůrazňují důležitost lidského kapitálu a to z hlediska jeho definování, jako hlavního endogenního růstového prvku - uvedená teze je následně demonstrována na několika případech politiky Slovenska. Brožová (2009) se problematikou lidského kapitálu zabývá z generového pohledu – upozorňuje na bariéry využití lidského kapitálu žen. Koszerek et al. (2007) zdůrazňují, že v současném tržním prostředí je nutné v rámci hodnocení rozvoje jednotlivých trhů využívat všech nástrojů, které má současná ekonomická teorie k dispozici.

Vývoj v oblasti poštovních služeb je v evropském kontextu sledován zejména Evropskou komisí, respektive Generálním ředitelstvím pro vnitřní trh a služby, které dává impulzy pro cílený výzkum daného segmentu trhu, např. Lijn et al. (2005) hodnotili vývoj kompetencí evropského poštovního trhu. Výzkum Winkelman et al. (2009) se věnoval evoluci a proměnám evropského poštovního trhu od roku 1997. Campbell et al. (2010) ve své práci hodnotili dopad aplikace legislativy EU na poštovní trh. Okholm et al. (2012) analyzovali ve své studii cenovou politiku jednotlivých NPO. Dieke et al. (2014) se ve své poslední studii zabývali podporou růstu e-commerce.

Pojetí intelektuálního kapitálu na trhu národních poštovních operátorů

Pojem intelektuální kapitál je generalizované vyjádření všech činností související se schopnostmi, znalostmi a dovednostmi lidí ve společnosti v procesu uplatňování těchto schopností, znalostí a dovedností lidmi. Jednou z klíčových částí intelektuálního kapitálu je kapitál lidský, který je v ekonomické teorii etablován již jako samostatná teoretická subdisciplína. Toto vymezení umožňuje aplikovat vybrané nástroje intelektuálního kapitálu v procesu hodnocení subjektů v různých odvětvích trhu.

Integrační proces liberalizace poštovního trhu v evropském prostředí byl ukončen z hlediska definice obsažené ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/6 ke dni 1.1.2013, a to plným otevřením poštovního trhu konkurenci posledních členských států Evropské unie (EU). Proces transformace tedy po téměř dvacetiletém období dosáhl statusu, který byl deklarován v jednání Rady o rozvoji poštovních služeb společenství 7. února 1994, tj. postupné a řízené otevírání poštovního trhu s trvalou garancí poskytování všeobecných služeb (Švadlenka a Salava 2014). Evropský poštovní trh je tedy na jednu stranu liberalizovaný, tj. plně otevřený konkurenci, na stranu druhou je však relativně diverzifikovaný, a to zejména z pohledu postavení jednotlivých národních poštovních operátorů (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions 2007). Zmiňovaná diverzifikace mezi jednotlivými národními poštovními operátory je zřejmá už z právní podoby těchto společností, kdy národní poštovní operátor Slovenska je akciovou společností, byť se 100% účastí státu, naproti tomu národní poštovní operátor České republiky je státní podnik.

Proces postupné integrace jednotlivých členských států EU, respektive jejich národních poštovních operátorů do jednotného evropského poštovního trhu, je možné hodnotit z několika hledisek. Ve snaze poskytnutí komplexního pohledu na průběh liberalizace je nutné však neopomíjet ani hledisko intelektuálního kapitálu (jednotlivých kategorií intelektuálního kapitálu), tj. sledovat změny ve struktuře lidských zdrojů, které lze označit za garanty tvorby evropského poštovního trhu. Zjištěné údaje by pak měly být z komplexního hlediska podkladem pro následná jednání o směřování dalšího vývoje společného poštovního trhu, respektive by měly sloužit k hodnocení jeho dosavadního integračního vývoje.

Ukazatelé úrovně intelektuálního kapitálu v procesu liberalizace poštovního trhu

Na základě definovaného vymezení intelektuálního kapitálu ve vazbě na možnost hodnocení dosavadního integračního vývoje evropského poštovního trhu z hlediska nositelů intelektuálního kapitálu, je nutné určit vhodný kvantifikátor pro zjištění případných závislostí. Jedním z možných pohledů na hodnocení intelektuálního kapitálu, respektive jeho stěžejní části, tj. lidský kapitál, je sledování úrovně produktivity jedince a to ve vztahu k odměně za odvedenou práci – mzdě, kterou zaměstnanec pobírá od daného národního poštovního operátora (Mazouch a Fischer 2011). Pro vyjádření těchto údajů je možné vycházet z dat, která jsou v pravidelných intervalech předkládána Evropské komisi, respektive Generálnímu

ředitelství pro vnitřní trh a služby společností WIK-Consult. Určený ukazatel úrovně produktivity jedince je vhodné porovnat s údajem o národní minimální mzdě daného členského státu EU v daném roce, a to zejména pro potřeby potvrzení obecného předpokladu o vzájemné závislosti daných proměnných.

Tab. 1: Údaje o mzdách vybraných národních poštovních operátorů (NPO)²

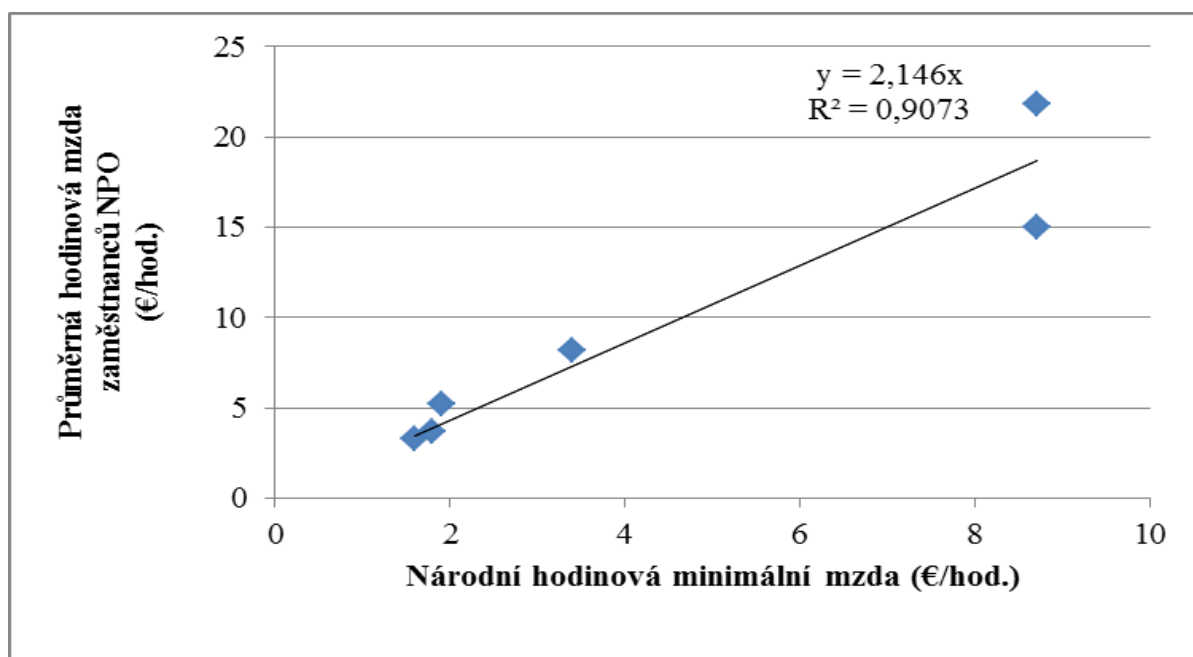
	2009		2011	
	Průměrná hodinová mzda zaměstnance NPO (€/hod.)	Národní minimální hodinová mzda (€/hod.)	Průměrná měsíční mzda zaměstnance NPO (€)	Národní minimální měsíční mzda (€)
Nizozemí	15	8,7	2700	1435
Francie	---	8,7	2279	1365
Irsko	21,8	8,7	3000	1462
Česká republika	5,2	1,9	856	329
Slovinsko	8,2	3,4	1530	748
Estonsko	---	1,6	540	278
Polsko	---	1,6	761	347
Litva	---	1,3	411	282
Slovensko	3,7	1,8	638	317
Maďarsko	3,3	1,6	673	293
Rumunsko	---	0,9	384	158

Zdroj: WIK-Consult (2013); Okholm et al. (2010)

Údaje v tabulce č. 1 jsou aktuální pro daný rok, kdy byl průzkum prováděn, tj. čísla zohledňují míru inflace a další ekonomické vlivy, které ovlivňují politiku národní minimální mzdy, respektive mzdovou politiku jednotlivých národních poštovních operátorů.

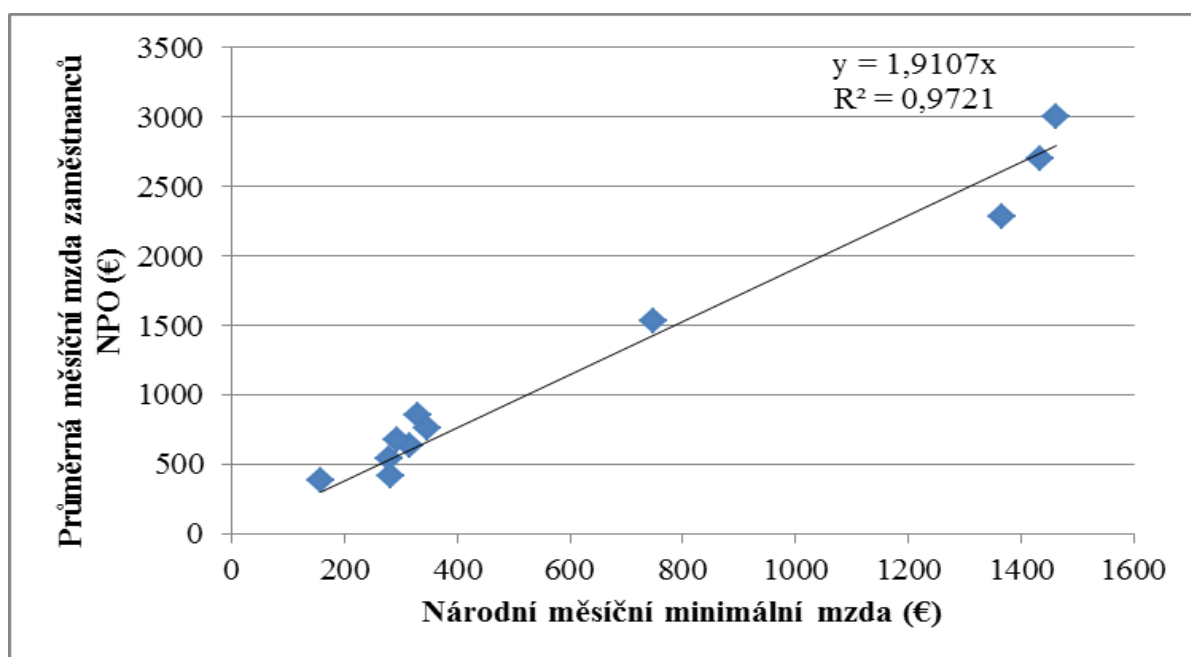
² Údaje o průměrné hodinové mzdě zaměstnanců NPO nebyly v rámci daného průzkumu u některých vybraných členských států k dispozici (Francie, Estonsko, Polsko, Litva).

Obr. 1: Vztah mezi národní minimální hodinovou mzdou a průměrnou hodinovou mzdou zaměstnanců NPO (2009)

Zdroj: Autoři

Obr. 2: Vztah mezi národní minimální měsíční mzdou a průměrnou měsíční mzdou zaměstnanců NPO (2011)

Zdroj: Autoři

Z výše uvedených obrázků (obrázek č. 1, obrázek č. 2) je patrné, že existuje velmi silná korelace mezi stanovenými proměnnými v obou sledovaných obdobích. Obecně se tedy potvrdil předpoklad o vztahu průměrné mzdy zaměstnanců národních poštovních operátorů ve vazbě na ekonomickou (sociální) politiku jednotlivých států.

Ve snaze hodnocení integračního vývoje liberalizace poštovního trhu v návaznosti na nositele intelektuálního kapitálu je nutné dané hodnoty analyzovat v definovaném časovém

období, a to z hlediska vyjádření ukazatele poměru minimální národní mzdy na průměrné mzdě zaměstnanců vybraných národních poštovních operátorů, a následně určit významnost korelace.

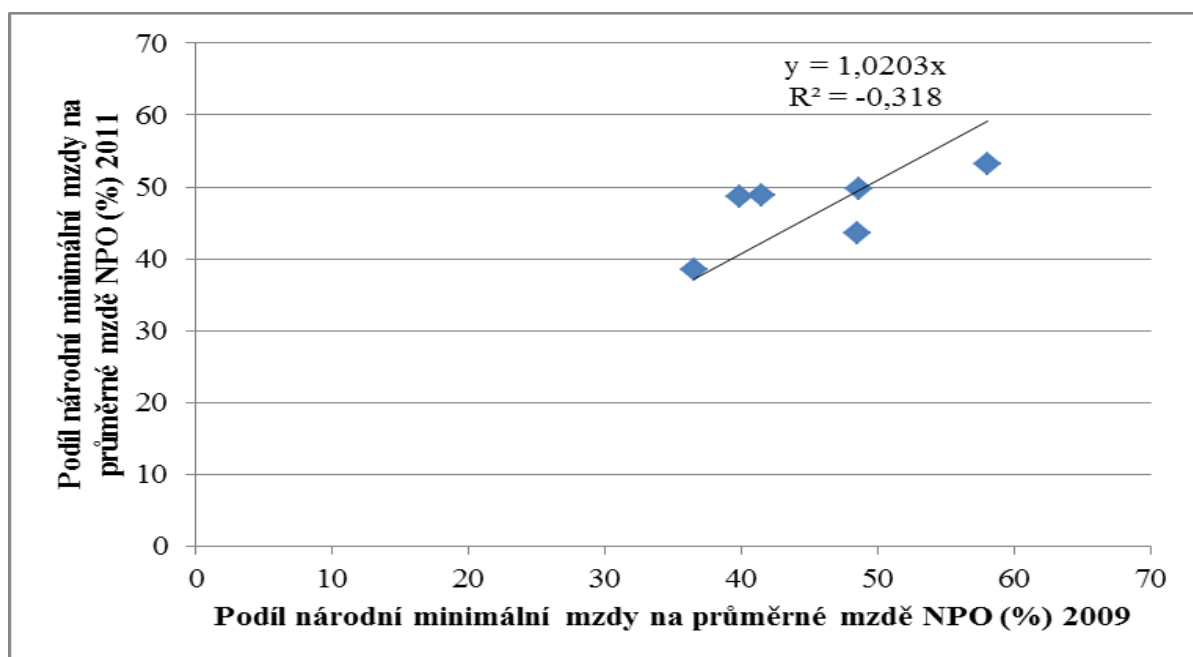
Tab. 2: Podíl národní minimální mzdy na průměrné mzdě zaměstnance NPO (2009, 2011)

	Podíl národní minimální mzdy na průměrné mzdě zaměstnance (2009)	Podíl národní minimální mzdy na průměrné mzdě zaměstnance (2011)
Nizozemí	58	53,15
Francie	---	59,89
Irsko	39,91	48,73
Česká republika	36,54	38,43
Slovinsko	41,46	48,89
Estonsko	---	51,48
Polsko	---	45,60
Litva	---	68,61
Slovensko	48,65	49,69
Maďarsko	48,48	43,54
Rumunsko	---	41,15

Zdroj: Autoři

Výše uvedená tabulka podává informace o procentuálním podílu minimální mzdy na průměrné mzdě zaměstnance vybraného národního poštovního operátora, tj. v obecném měřítku lze tvrdit, že čím je daný ukazatel vyšší, tím je situace na daném trhu národního poštovního operátora horší. Na základě analýzy těchto údajů lze pak vyjádřit efektivitu v řízení složek intelektuálního kapitálu v definovaném vztahu, tj. na individuální produktivě práce zaměstnanců národních poštovních operátorů.

Obr. 3: Vztah mezi podílem národní minimální mzdy na průměrné mzdě zaměstnance NPO (2009, 2011)

Zdroj: Autoři

Na základě výstupu patrného z obrázku č. 3 nelze potvrdit, že by existovala korelace mezi sledovanými údaji v daném časovém období. Obecně lze však na druhou stranu potvrdit předpoklad o relativní diverzifikaci jednotlivých národních poštovních operátorů v evropském měřítku.

Pojetí intelektuálního kapitálu na trhu národních poštovních operátorů

Samotný proces liberalizace evropského poštovního trhu probíhal v jednotlivých krocích. Na základě údaje vyplývajících z tabulky č. 1 lze tento status predikovat, a to zejména se zaměřením na ukazatel výše průměrných mezd vybraných národních poštovních operátorů, potažmo národních minimálních mezd, kdy státy jako Nizozemí a Irsko jsou na tom, co do absolutních hodnot sledovaných ukazatelů, mnohem lépe (záruka vyšší ekonomické úrovně států). Z logiky věci lze pak rozhodnutí o postupném začleňování jednotlivých států do liberalizovaného poštovního trhu považovat za správné.

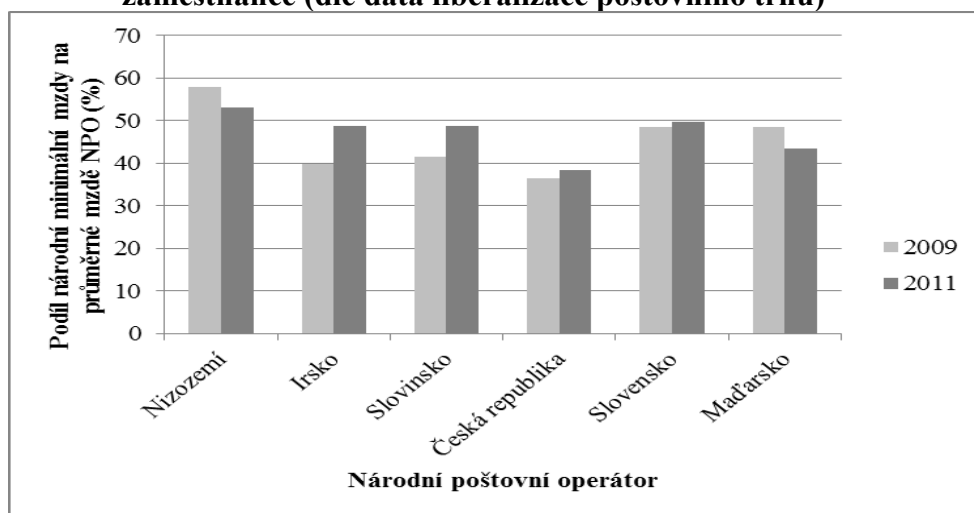
V rámci poskytnutí objektivních údajů k hodnocení celého liberalizačního procesu ve vazbě na efektivní řízení intelektuálního kapitálu je nutné rozčlenit jednotlivé analyzované státy do skupin podle data přístupu do plně liberalizovaného trhu, tj. datum, od kterého byl jejich domácí trh otevřen konkurenci.

Tab. 3: Datum liberalizace poštovního trhu

	Datum liberalizace poštovního trhu
Nizozemí	1. dubna 2009
Irsko	1. ledna 2011
Slovinsko	1. ledna 2011
Slovensko	1. ledna 2012
Česká republika	1. ledna 2013
Maďarsko	1. ledna 2013

Zdroj: (Švadlenka a Salava 2014)

Výše uvedená tabulka podává informace o datu otevření poštovního trhu každého analyzovaného členského státu. Z obsahu tabulky je zřejmé, že celý proces liberalizace probíhal v dané skupině států ve třech, respektive čtyřech etapách.³ Údaje z obrázku č. 3, který sleduje míru závislosti mezi podílem národní minimální mzdy na průměrné mzdě zaměstnance národního poštovního operátora v letech 2009 a 2011 nepotvrzují korelaci, a proto je nutné dané hodnoty demonstrovat tak, aby údaje mohly být analyzovány v rámci skupin států dle data vstupu do liberalizovaného poštovního trhu.

Obr. 4: Vztah mezi podílem národní minimální mzdy na průměrné mzdě zaměstnance (dle data liberalizace poštovního trhu)

Zdroj: Autoři

Údaje demonstrované v uvedeném obrázku č. 4 jasně potvrzují předpokládanou hypotézu o závislosti mezi individuální produktivitou práce (ukazatel intelektuálního kapitálu) na datu otevření domácího trhu konkurenci. Proces liberalizace poštovního trhu lze na příkladu Nizozemí, které svůj trh liberalizovalo nejdříve ze sledovaných států (1.4.2009), označit za

³ Termín dokončení procesu liberalizace poštovního trhu byl na základě jednání vlád členských států EU ze dne 1. října 2007 stanoven na rok 2011 s tím, že 11 z tehdy 27 členských států získalo možnost využít výjimku ve smyslu prodloužení nejzazšího termínu pro plné otevření trhu konkurenci, a to do konce roku 2012. Všechny 11 členských států využilo této výjimky, s tím, že jediné Slovensko liberalizovalo poštovní trh již k 1.1.2012. Ve smyslu prováděné analýzy a z titulu původního zařazení Slovenska do skupiny států, které mohly trh poštovních služeb liberalizovat až ke konci roku 2012, řadíme Slovensko do skupiny států poslední vývojové etapy.

přínosný, zejména z pohledu zvyšující se efektivity v řízení lidského kapitálu (lidských zdrojů jako součást lidského kapitálu). V absolutním vyjádření se jedná o zvýšení individuální produktivity zaměstnance národního poštovního operátora o 4,85 % (v porovnání s rokem 2009, tj. dva roky po liberalizaci poštovního trhu). Obrácená situace platí v dalších dvou skupinách států, tj. Irsko a Slovinsko, respektive Česká republika, Slovensko a Maďarsko. Z hlubší analýzy dat je zřejmé, že ve zbylých dvou skupinách dochází k nárůstu podílu minimální mzdy na průměrné mzdě zaměstnance národního poštovního operátora v téměř shodných intervalech (druhá skupina států: Irsko - 8,82 %, Slovinsko - 7,43 %, třetí skupina států: Česká republika - 1,89, Slovensko - 1,04). Jediný stát, který nepotvrzuje danou hypotézu je Maďarsko, které naopak, i přes nejzazší termín liberalizace domácí poštovního trhu (poštovní trh liberalizován k 1.1.2013), vykazovalo v roce 2011 kladná čísla, konkrétně + 4,94 %. V případě posledně analyzovaného trhu národního poštovního operátora (Maďarsko – Magyar Posta) je nutné zmínit, že z údajů uvedených ve výroční zprávě za rok 2011 jasně vyplývá, že odpovědní představitelé Magyar Posta cíleně soustředili a důsledně plnili stanovené body politiky řízení lidských zdrojů (cílené držení stanoveného rovnovážného koeficientu mezi fixní a variabilní složkou mzdy, hodnocení procesu motivace zaměstnanců ve vztahu k přidanému výkonu zaměstnanců, cílené zaměření na získání konkurenční výhody v oblasti organizačního kapitálu, který je součástí intelektuálního kapitálu (Bureš 2007), atd.) (Magyar Posta 2012). Výše uvedené oblasti jsou jen vybranými okruhy zájmu, které jsou systematicky sledovány a naplňovány v politice řízení lidských zdrojů uvnitř národního poštovního operátora Maďarska. Všechny deklarované činnosti v podstatě vysvětlují výslednou hodnotu (kladný koeficient) ve změně podílu minimální mzdy na průměrné mzdě zaměstnance národního poštovního operátora Maďarska a to zejména z důvodu, že uvedené aktivity mají významný dopad na pozitivní vývoj v úvodu stanoveného ukazatele pro měření intelektuálního (lidského) kapitálu.

Na základě zjištěných závislostí je možné potvrdit, že liberalizace poštovního trhu má prokazatelně pozitivní vliv na řízení složek intelektuálního kapitálu (minimálně v intencích definovaného ukazatele). Tuto skutečnost lze doložit také obecně předpokládaným faktem, že v momentě, kdy v daném odvětví dojde k nárůstu potenciálních konkurentů, není možné nevěnovat problematice řízení lidských zdrojů dostatečnou pozornost (důraz na zvyšování individuální produktivity práce). Na základě výsledků hodnot koeficientů u států, které liberalizovaly poštovní trh až po datu realizovaného průzkumu průměrné výše mezd, (1.1.2011 v případě Slovinska a Irska, respektive 1.1.2013 v případě České republiky a Slovenska, které poštovní trh liberalizovalo sice k 1.1.2012, nicméně dle původních jednání, byla Slovensku také poskytnuta výjimka využití nejzazšího možného termínu liberalizace poštovního trhu) je opět možné potvrdit stanovenou hypotézu a to dokonce i s potvrzeným rozdílem hodnot koeficientů v závislosti na datu liberalizace poštovního trhu – dvojice států Slovinsko a Irsko vykazuje mezi sebou obdobné hodnoty (nejvyšší ze sledovaných států), stejně jako dvojice států Česká republika a Slovensko. Provedený výzkum tedy prokázal relativní závislost mezi individuální produktivitou zaměstnanců národního poštovního operátora a datem liberalizace poštovního trhu.

Diskuze

Výstupy provedené analýzy intelektuálního kapitálu vybraných národních poštovních operátorů potvrdily definovanou hypotézu o závislosti mezi individuální produktivitou zaměstnanců národního poštovního operátora a termínem liberalizace (otevření) národního poštovního trhu. Z hlediska zajištění maximální míry erudice daného příspěvku je nutné neopomenout případné souvislosti, které mohou mít vliv na závěry, jež byly provedenou analýzou získány.

V první řadě se jedná o definování ukazatele individuální produktivity práce, kterým byl stanoven koeficient průměrné mzdy zaměstnanců národních poštovních operátorů, a to z důvodu omezeného datového základu. V současné době nejsou k dispozici komplexnější data, na základě kterých by mohly být definovány vstupy ve snaze vyjádření komplexnějšího ukazatele individuální produktivity práce. Z pohledu ukazatele produktivity práce, který je z obecného pohledu indikátorem efektivnosti, je otázkou diskuze vztah vlivu růstu mezd v podmínkách národních poštovních operátorů a zvyšování produktivity práce, zejména s přihlédnutím k situaci, kdy dochází k růstu průměrných mezd na základě snížení počtu zaměstnanců (národní poštovní operátor si ponechá nejvýkonnější pracovníky), což bude mít za následek snížení celkových mzdových nákladů při stejné hladině výkonů k růstu produktivity práce. Na druhou stranu je však nutné brát v potaz dosažené výsledky, kdy právě na základě sledování vztahu ukazatele vývoje podílu průměrné mzdy zaměstnance národního poštovního operátora a národní minimální mzdy, dochází k situaci, kdy je téměř ve všech etapách integrace liberalizace evropského poštovního trhu potvrzena predikce v situaci, že v momentě vstupu, tj. otevření národního poštovního trhu konkurenci, dojde k efektivnějšímu řízení složek lidského kapitálu, potažmo kapitálu intelektuálního, v intencích definovaného ukazatele. Uvedený vztah lze možné ve vztahu k diskuzi opodstatnit předpokladem, že v momentě silnějšího vlivu konkurence, je nutné efektivně řídit veškeré procesy, zejména pak procesy mající vliv na řízení složek intelektuálního kapitálu (lidských zdrojů).

V otázce provedené analýzy vztahu průměrné mzdy zaměstnanců národních poštovních operátorů k národní minimální mzdě je možné toto vymezení opět vnímat jako prostor k diskuzi, zejména pak z pohledu, kdy problematika stanovení minimálních mezd nemusí být vždy vnímána jako politika, která vždy s největší mírou pravděpodobnosti odráží aktuální ekonomickou situaci daného státu. Nicméně v porovnání s použitými údaji v tabulce č. 1, kde jsou údaje o národních minimálních mzdách ve vybrané skupině států ve sledovaných obdobích, lze konstatovat, že minimálně v dané skupině států je dodržen vztah vývoje národní minimální mzdy v roce 2011, který reflektuje situaci v politice minimální mzdy v roce 2009.

Obsah daného článku ponechává prostor pro další náměty k diskuzím, které jsou však naprosto zásadní ve snaze definování souvislostí klíčových parametrů, které mohou mít vliv na efektivní řízení složek intelektuálního kapitálu. Daná vědní subdisciplína je na počátcích vývoje, a proto veškeré dílčí práce, které jsou podloženy analýzou dostupných dat ve vazbě na definování prostoru intelektuálního kapitálu lze označit za přínosné pro rozvoj této oblasti výzkumu.

Závěr

Problematika intelektuálního kapitálu z titulu své pozice z pohledu ekonomické teorie (teorie managementu) umožňuje cílenou aplikaci vhodných kvantifikátorů vyjádřit závislost jejich vybraných složek na mnoha oborech národního hospodářství. V případě procesu liberalizace poštovního trhu v evropském kontextu je možné spolehlivě prokázat provázanost tohoto integračního vývoje na efektivitě řízení lidského kapitálu (součást intelektuálního kapitálu) národních poštovních operátorů. Obsah článku jasně deklaruje závislosti jednotlivých proměnných obou sledovaných segmentů, tj. poštovního trhu a intelektuálního kapitálu. Uvedená teze potvrzuje obecný předpoklad, že v případě hodnocení jakéhokoli integračního vývoje, je nutné obsáhnout veškeré možné vlivy, které mohou daný proces doprovázet. Na základě takto získaných výsledků je možné následně přijímat opatření, která budou přínosná pro odpovědné představitele jednotlivých národních poštovních operátorů v rámci jejich další koexistence (prohlubování integrace) na plně liberalizovaném evropském poštovním trhu.

Literatura:

- [1] ABDULLAH, Dewi Fariha a Saudah SOFIAN. The Relationship between Intellectual Capital and Corporate Performance. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2012, č. 10, s. 537 – 541. ISSN 1877-0428.
- [2] BARRO, Robert J. Human Capital and Growth. *The American Economic Review*, 2001, č. 2, s. 12–17. ISSN 0002-8282.
- [3] BERKALNE, Irina a Elvira ZELGALVE. Intellectual capital and company value. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2014, č. 3, s. 887–896. ISSN 1877-0428.
- [4] BROŽOVÁ, Dagmar. Work-life balance a statistická diskriminace žen na trhu práce. *Ekonomický časopis*, 2009, č. 1. ISSN 0013-3035.
- [5] BUREŠ Vladimír, 2007. Znalostní management a proces jeho zavádění. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1978-8.
- [6] EDVINSSON, Leif a Patrick SULLIVAN. Developing a model for managing intellectual capital. *European Management Journal*, 1996, č. 4, s. 356–364. ISSN 0263-2373.
- [7] EUROPEAN FOUNDATION FOR THE IMPROVEMENT OF LIVING AND WORKING CONDITIONS, 2007. Industrial relations in the postal sector. Dublin: Eurofound.
- [8] FEIWEL, George R., 1975. The intellectual capital of Michal Kalecki: A study in economic theory and policy. University of Tennessee Press. ISBN 087049161X.
- [9] KLEIN, D.A. a Laurence PRUSAK, 1994. Characterising Intellectual capital, Cambridge: Centre for Business Innovation, Ernst and Young.
- [10] LONGO, Mariolina a Matteo MURA. The effect of intellectual capital on employees' satisfaction and retention. *Information & Management*, 2011, č. 7, s. 278–287. ISSN 0378-7206.
- [11] MAGYAR POSTA, 2012. *Annual Report 2011*. Budapešť: Chief Executive Officer of Magyar Posta.
- [12] MAZOUCH, Petr a Jakub FISCHER, 2011. *Lidský kapitál – měření, souvislosti, prognózy*. Praha: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-380-6.
- [13] SYDLER, Renato, Stefan HAEFLIGER a Robert PRUKSA. Measuring intellectual capital with financial figures: Can we predict firm profitability? *European Management Journal*, 2014, č. 2, s. 244–259. ISSN 0263-2373.
- [14] ŠVADLENKA, Libor a Daniel SALAVA, 2014. *Teoretické principy regulace plně liberalizovaného poštovního trhu*. Pardubice: Univerzita Pardubice. ISBN 978-80-7395-774-2.
- [15] VERBIČ, Miroslav, Boris MAJCEN a Mitja ČOK. Education and Economic Growth in Slovenia: A Dynamic General Equilibrium Approach with Endogenous Growth. *Ekonomický časopis*, 2014, č. 1, s. 19–45. ISSN 0013-3035.

Elektronické zdroje:

- [16]DIEKE, Alex, Annette HILLEBRAND, Colum JOYCE a Antonia NIEDERPRÜM. Design and development of initiatives to support the growth of e-commerce via better functioning parcel delivery systems in Europe. [on-line] 2014 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/post/doc/studies/20140828-wik-markt-support-e-commerce_final-report_en.pdf
- [17]KOSZEREK, Douglas, Karel HAVIK, Kieran MC MORROW, Werner RÖGER a Frank SCHÖNBORN. An overview of the EU KLEMS Growth and Productivity Accounts. [on-line] 2007 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication9467_en.pdf
- [18]LIJN, Nick van der, Arno MEIJER, Patrick DE BAS a Bjørn VOLKERINK. Development of competition in the European postal sector. [on-line] 2005 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/post/doc/studies/2005-ecorys-final_en.pdf
- [19]OKHOLM, Henrik B., Damien GERADIN, Anna MÖLLER, Marcin WINIARCZYK, Christos MALAMATARIS a Miguel NIETO ARIAS. Pricing behaviour of postal operators. [on-line] 2012 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/post/doc/studies/2012-pricing-behaviour-study_en.pdf
- [20]OKHOLM Henrik B., Marcin WINIARCZYK, Anna MÖLLER a Klaus Katsberg NIELSEN. Main developments in the Postal Sector (2008 – 2010) [on-line] 2010 [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/post/doc/studies/2010-main-developments_en.pdf
- [21]STEWART, Thomas. A. BRAINPOWER - Intellectual capital is becoming corporate America's most valuable asset and can be its sharpest competitive weapon. The challenge is to find what you have - and use it. [on-line] 1991 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: http://archive.fortune.com/magazines/fortune/fortune_archive/1991/06/03/75096/index.htm
- [22]STIGLITZ, Joseph E., Amartya SEN a Jean-Paul FITOUSSI. *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*. [on-line] 2009 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf
- [23]SVEIBY, Karl Erik, The Invisible Balance Sheet. [on-line] 1988 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.sveiby.com/books/DenOsynligaEng.pdf>
- [24]THE FREE AND FAIR POST INITIATIVE. White Paper on Postal Liberalization [on-line] 2010 [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: http://www.freefairpost.com/wp-content/uploads/2012/08/FFPI_WhitePaper.pdf
- [25]WIK-CONSULT. Main developments in the Postal Sector (2010 – 2013) [on-line] 2013 [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/post/doc/studies/20130821_wik_md2013-final_report_en.pdf

[26]WINKELMANN, Mark, Torben SCHÖNERSHOVEN, Eva LAUERBACH, Olivia DIHEL, Tim ULRICH, Antonia NIEDERPRÜM, Alex DIEKE a Petra JUNK. The Evolution of the European Postal Market since 1997. [on-line] 2009 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/internal_market/post/doc/studies/2009-wik-evolution_en.pdf
